

6.5.2003

614/4/01

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Ilkka Rautio

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Juha Haapamäki

VANGITUN HENKILÖN HOITOON TOIMITTAMINEN

1

KANTELU

A arvostelee 22.2.2001 eduskunnan oikeusasiamiehelle saapuneessa kantelukirjoituksessa B:n kihlakunnan poliisilaitoksen komisarion C:n menettelyä. A:n mukaan C on toiminut vastoin hänen lääkärinä tekemäänsä akuuttia arviota. A kertoo, että siitä huolimatta, että hän antoi C:lle tarkkailulähetteen B:n käräjäoikeuden vangitseman X:n mielisairaalaan viemistä varten, C päätti, että X viedään Oulun lääninvankilaan. A katsoo C:n vaarantaneen menettelyllään X:n hengen ja terveyden.

2

SELVITYS

- - -

3

RATKAISU

3.1

Tapahtumatietoja

X otettiin kiinni 17.2.2001 epäiltynä taposta ja hänet pidätettiin. Poliisi käytti X:ää 19.2.2001 ylilääkäri A:n tutkittavana B:n mielenterveystoimistossa. A oli tuolloin määrännyt X:lle lääkityksen, minkä jälkeen tämä oli viety takaisin poliisivankilaan.

Seuraavana päivänä asian tutkinnanjohtaja komisario C vaati X:n vangitsemista. Asia käsiteltiin B:n käräjäoikeudessa kello 14 alkaneessa istunnossa, jossa oli läsnä myös ylilääkäri A. Käräjäoikeus määräsi X:n vangittavaksi ja passitettavaksi "B:n poliisivankilaan ja sieltä edelleen Oulun vankilaan säilytettäväksi, kunnes toisin määrätään".

C:n käsityksen mukaan X:n terveydentilassa ei ollut tapahtunut sellaisia muutoksia, että poliisin olisi tullut toimittaa X lääkäriin. C määräsi X:n siirrettäväksi käräjäoikeuden päätöksen mukaisesti Oulun vankilaan.

Ennen päätöksen täytäntöönpanoa ylilääkäri A saapui kuitenkin tapaamaan C:tä seuranaan X:n asianajaja. A antoi C:lle ns. M1 -tarkkailulähetteen X:n toimitettavaksi (tahdosta riippumattomaan) psykiatriseen sairaalahoitoon. A:n

mukaan X oli mielisairautensa vuoksi hoidon tarpeessa ja hoitoon toimittamatta jättäminen pahentaisi olennaisesti hänen mielisairauttaan sekä vaarantaisi vakavasti hänen ja muiden henkilöiden terveyttä. Käytettävissä olevan selvityksen mukaan X oli lähetteessä osoitettu toimitettavaksi Ylivieskaan Visalan mielisairaalaan.

C kertoo, että hän yritti keskustella A:n kanssa siitä, että lähete kirjoitettaisiin Visalan sijasta Oulunsuun sairaalaan. C:n mukaan poliisivartion järjestäminen Visalaan ei olisi ollut mahdollista ja Ouluun toimittaminen olisi antanut mahdollisuuden käyttää Oulussa toimivien oikeuspsykiatrien palveluita asian esitutkinnassa ja tulevassa oikeudenkäynnissä.

C:n mukaan A ei tähän suostunut. Komisario C toteaa päättäneensä, että X siirrettäisiin käräjäoikeuden päätöksen mukaisesti Oulun lääninvankilaan "sieltä lääkäriin/hoitoon toimitettavaksi". C antoi X:ää kuljettamaan lähteneille poliisimiehille mukaan A:n kirjoittaman M1-lahetteen, X:n lääkärinlausunnon, minkä lisäksi X:n lääkkeet otettiin mukaan.

Poliisi vei X:n Oulun vankilaan, josta vartijat veivät hänet psykiatrian klinikan päivystykseen. Siellä katsottiin, ettei X ollut välittömän psykiatrisen hoidon tarpeessa. X sai lääkityksen ja palasi vankilaan.

3.2

Kannanotto

Kun X vangittiin, hänestä tuli tutkintavanki. Tutkintavankeuslain 10 §:n mukaan tutkintavangin terveydestä on huolehdittava ja sairasta vankia on asianmukaisesti hoidettava ja kuntoutettava. Tämä säännös koskee tietysti myös mielenterveyden häiriöitä.

Päätökset tarpeellisesta hoidosta tekee terveydenhuoltohenkilöstö eikä poliisi. Käräjäoikeudenkin määräys vankilaan passittamisesta luonnollisesti väistyy, mikäli tutkintavangin katsotaan tarvitsevan välitöntä sairaalahoitoa.

Tässä tapauksessa psykiatrian erikoislääkäri on katsonut, että X:n kohdalla olivat todennäköisesti käsillä edellytykset tahdosta riippumattomaan hoitoon ja hän on päättänyt, että X toimitetaan tarkkailtavaksi mielisairaalaan. Mielenterveyslain 9 §:n 3 momentin mukaan potilas voidaan ottaa tarkkailulähetteen perusteella tarkkailuun, jos hoitoon määräämisen edellytykset todennäköisesti ovat olemassa.

X on selvityksen mukaan toimitettu Oulussa viipymättä A:n lähetteen johdosta lääkärintutkimukseen, jossa hänet tilansa ei ole katsottu vaativan välitöntä sairaalahoitoa. C:n selvityksenkin mukaan erimielisyys hänen ja A:n välillä ei näytä koskeneen tarkkailuun toimittamista, vaan sitä, minne X vietäisiin. C:n mielestä vartioinnin ja rikosprosessinkin näkökulmasta Oulu olisi ollut Ylivieskaa parempi paikka. Käytettävissä olevasta selvityksestä ei ilmene syy sille, että A halusi X:n toimitettavaksi nimenomaan Visalan sairaalaan. Totean kuitenkin, että tarkkailupaikastakin päättäminen tulee jättää lääkärin harkintaan, koska ainakin lähtökohtaisesti tältäkin osin on kysymys hoidollisesta ratkaisusta. Viittaan myös mielenterveyslain 31 §:n, josta käy ilmi

poliisin velvollisuus antaa virka-apua lääkärin pyynnöstä. Tämän säännöksen mukaan poliisi vain avustaa kuljetuksessa ja määränpäästä päättää lääkäri. Tosin tuskin voitaneen liikaa korostaa yhteisymmärrykseen pyrkimisen tärkeyttä – tässä tapauksessa tilanne on ilmeisestikin ollut jonkin verran tulehtunut. Tämän ei kuitenkaan tulisi vaikuttaa asianosaisten ammatillisiin ratkaisuihin.

En kuitenkaan käytettävissäni olevan selvityksen valossa voi yhtyä A:n arvioon siitä, että C olisi vaarantanut X:n hengen ja terveyden. Se, että X toimitettiin Ylivieskan sijasta Ouluun, ei käsitykseni mukaan ole viivästyttänyt hänen hoidontarpeensa jatkoarviointia. Tosin mielestäni olisi ollut periaatteellisesti oikeampaa viedä X Oulussakin suoraan jatkoarviointiin käyttämättä häntä vankilassa; tämä "mutka" ei kuitenkaan saadusta selvityksestä päätellen ole vienyt juurikaan aikaa.

3.3

Toimenpiteet

Edellä kohdassa 3.2 toteamani johdosta kiinnitän vastaisen varalle komisario C:n huomiota siihen, että terveydenhuollon ammattihenkilön tekemiä hoitoratka isuja tulee noudattaa.

Muihin toimenpiteisiin kantelu ei anna aihetta.

Kantelun liitteet palautetaan ohessa.